

NÁRODNÍ UMĚLEC

JOSEF RYBÁK

PORTRÉT BÁSNÍKA

Vybrala a sestavila doc. Jaromíra Nejedlá, CSc.
Hudba Vlastimil Pinkas

(1) VŠECHNO, CO O SOBĚ ŘÍKÁM - (2) CO MÁM RÁD - (3) Z KNÍŽKY PRSTY OD INKOUSTU - (4) MÉ DĚTSTVÍ - (5) Z JIŽNÍCH ČECH - (6) Z MALÉHO MĚSTA - (7) Z KNÍŽKY PRSTY OD INKOUSTU - (8) ÓDA NA DŘINU - (9) DOLINOU NEŠLO MÉ MLADÍ - (10) PŘEKRÁSNÉ CHVÍLE - (11) Z VÝCHODNÍHO SLOVENSKA - (12) Z KNÍŽKY PRSTY OD INKOUSTU - (13) STAŘÍ LVI - (14) Z DOPISU - (15) Z KNÍŽKY PRSTY OD INKOUSTU - (16) RŮŽE PRO PANA MACMILLANA

(17) JEN LEŤTE, HOLUBI (18) - VYZNÁNÍ - (19) NOC A RÁNO - (20) ROMÁN - (21) PSANÍ - (22) POEZIE - (23) Z KNÍŽKY PRSTY OD INKOUSTU - (24) BYTOVÁ VÝSTAVBA - (25) BÁSEŇ O RYCHLOSTI - (26) Z KNÍŽKY PRSTY OD INKOUSTU - (27) ZA NAŠICH DNŮ - (28) ČLOVĚK - (29) MÁ LÁSKO! - (30) ZAS - (31) Z KNÍŽKY PRSTY OD INKOUSTU - (32) VERŠE O VZTEKLÉM CHOZENÍ MĚSTEM

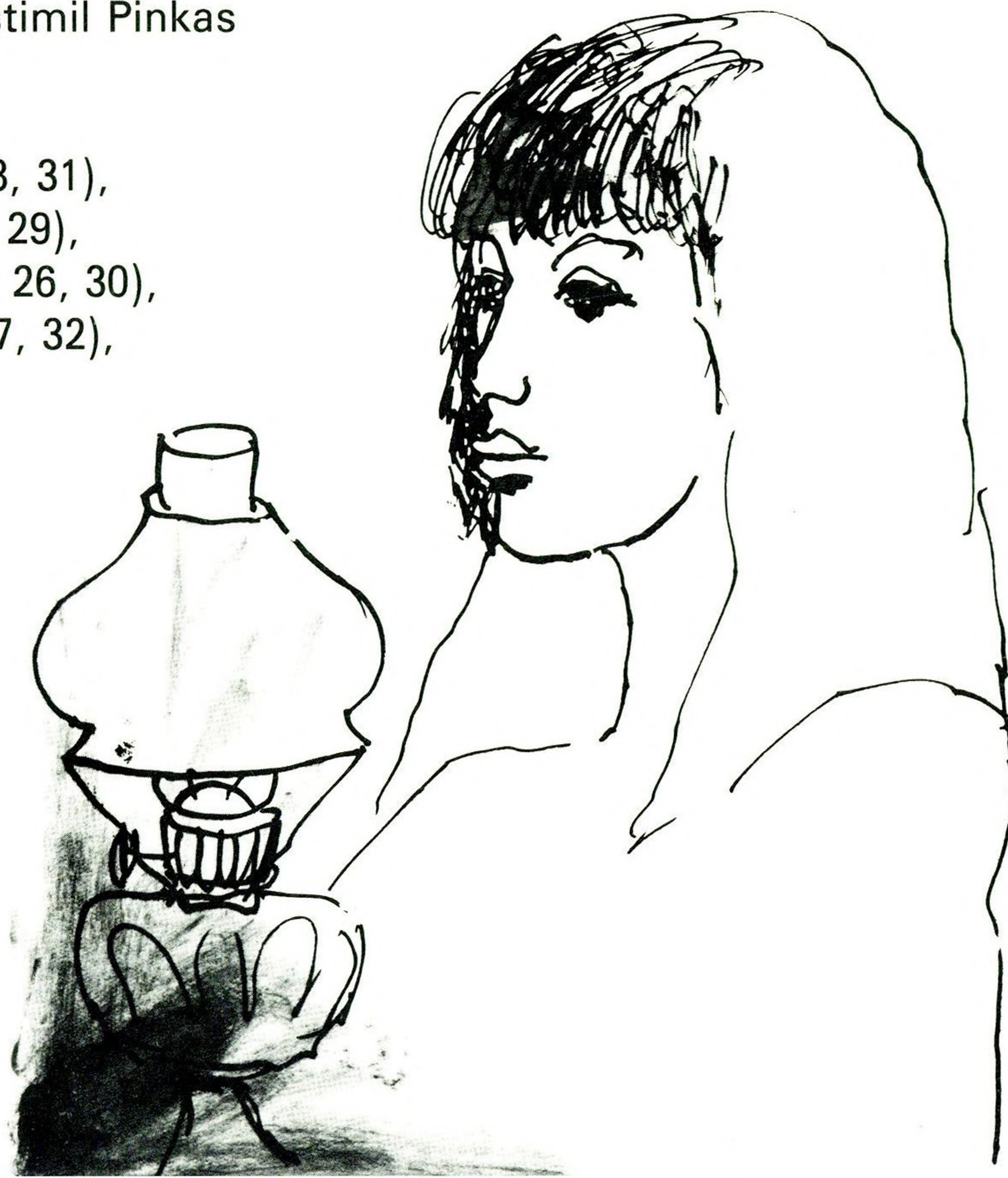
Hraje Rejchovo dechové kvinteto, řídí Vlastimil Pinkas

Recitují a čtou

JIŘINA ŠVORCOVÁ (2, 7, 11, 15, 19, 25, 28, 31),
GABRIELA VRÁNOVÁ (5, 9, 13, 17, 21, 24, 29),
OTAKAR BROUSEK (1, 4, 8, 12, 16, 18, 22, 26, 30),
MARTIN ŠTĚPÁNEK (3, 6, 10, 14, 20, 23, 27, 32),

Režie ZDENĚK MÍKA

Odpovědný redaktor nahrávky Jiří Šrámek
Hudební režie Libor Mathauser
Zvuková režie a mixáž Jiří Bartoš
Střih Ivan Mikota
Nahráno 20.—29. března 1978
v pražském studiu Lucerna
(Vydáno ve spolupráci
se Svazem českých spisovatelů)

Narodil se 1. května 1904 v Pisku. Vyučil se zámečnickem, později vystudoval dvouletou obchodní školu. Roku 1922 odešel na Slovensko, kde pracoval zprvu v Úřadu pro péči o válečné poškozence, potom od roku 1933 ve Svazu československého díla. Po návratu do Prahy se stal členem redakce Rudého práva a současně pracoval i v redakci Tvorby a Haló novin, kde působil do roku 1938. Počátkem roku 1939 se účastnil vydávání - náhradou za zakázané Rudé právo - časopisu Pražský týden, který však byl 15. března 1939 zastaven. Za okupace plnil úkoly, jimiž ho pověřovalo vedení strany. 5. května 1945 začal znovu pracovat v redakci Rudého práva a postupně působil v různých vedoucích funkcích v Rudém právu a jiných listech.

V současné době se věnuje literatuře, kritice, publicistice a výtvarnému umění, a vykonává náročnou funkci předsedy Svazu českých spisovatelů.

Básnické sbírky:

Do slunce a mraků (1958), Několik dní v mé špatné paměti (1962), Výjevy (1966), Dlouhé noce (1971), Chození na červenou (1975), výbor z básnické tvorby Leťte, holubi (1976).

Próza:

Pole a lesy (1929), Začíná století (1932), Střechy nad hlavou (1945), Pole rozkvetou (1951), Slunce a chléb (1956), Hodiny pro bosé nohy (1973), Kouzelný proutek (1974).

Sotvakdo by mohl napsat o Josefu Rybákovi lepší curriculum vitae než to učinil on sám v Kouzelném proutku. Aniž o to usiloval. Z této pozoruhodné knížky poznáváme zázemí, z jakého vyrostl pozdější básník, prozaik, novinář, marxistický kritik a osobitý kreslíř, který vždy dával přednost každodenní prosté službě v novinách a náročným pracím na politické frontě před vlastními touhami a přáními, mezi než patřilo psaní a kreslení.

Do literatury vstoupil básní Jaro a u veršů už zůstal i když jeho dlouholetá novinářská činnost strhávala spíše k próze. Inspiračními zdroji jeho poezie vždy byly dětství, domov a příroda. Postupně přibývají motivy zápasu starého světa s novým a v těchto nových polohách sahá autor často k metodě básnické karikatury a satiry.

Josef Rybák ve svých básních usiluje o vytvoření uceleného obrazu světa; proto tak často srovnává včerejšek s dneškem. Ale také proto, aby mohl básnickou metaforou pozdravit kosmický zitrtek, který sám poctivou prací celý život připravoval.

Jaromíra Nejedlá

Bohatě zalidněný vnitřní svět Josefa Rybáka, jak nám do něho dávají nahlédnout jeho verše, je plný vroucího mužného citu, nahony vzdáleného sentimentality, je to svět plný barev a svěžestí, svět výrazných tvarů a objevených pohledů. Vidíme to třeba na jeho neotřelých metaforách, která je rok od roku výraznější. I o něm by se dalo říci: „Sochař vypráví, co má hlína na jazyku.“

A jedno je pozoruhodné. Ve vývoji básníků je obvyklé, že s přibývajícím věkem sílí reflexivní filozofická stránka jejich tvorby, zatímco smyslová svěžest, barvitost impresí se přitlumují. Ale u Josefa Rybáka, ačkoli svou první básnickou knihu vydal již po své padesátce, jako by vývoj šel opačně, nebo přesněji řečeno ztratil tu obvyklou korelaci. Každá jeho další sbírka je barevnější, smyslově bohatší a výraznější a jeho reflex, filozofický obsah ovšem neustupují, ale prostupují a prosvěcují jaksí zevnitř obrazivou tkáň jeho veršů; nejsou nikdy vyjádřeny v holé abstraktní podobě. V tomto smyslu poslední zatím kniha básníka, Chození na červenou, znamená vrchol jeho poezie a je svědectvím neutuchající mladosti jeho tvůrčích sil.

Ivan Skála

(Doslov k výboru Josefa Rybáka Leťte, holubi! ČS, 1976)